Datum: 12 juni 2020

Onderwerp: VNG input NO Care 15 juni - Wmo

Geachte dames en heren,

Maandag 15 juni debatteert u met minister De Jonge over de Care-sector. Vanuit de VNG vragen wij uw aandacht voor de Wmo. Gemeenten maken zich zorgen over de sturing op de Wmo. Zij zien dat inwoners die de ondersteuning het meest nodig hebben, deze nu en in de toekomst niet meer kunnen krijgen. Op de korte termijn komt dat door de aanzuigende werking van het abonnementstarief. Op de (middel)lange termijn door de vergrijzing, die ernstige gevolgen heeft voor de organiseerbaarheid en betaalbaarheid van het stelsel.

Wij roepen u daarom op gemeenten véél beter toe te rusten met de (sturings)instrumenten die nodig zijn om het werken conform de bedoeling van de decentralisaties mogelijk te maken.

1. **Korte termijn: de aanzuigende werking abonnementstarief en problemen bij het CAK vormen vooral voor moeilijkheden bij inwoners uit lage inkomensgroepen**
   Aanzuigende werking
   Een overgrote meerderheid van de gemeenten ervaart de negatieve gevolgen van de invoering het abonnementstarief in de Wmo. Gemeenten zien een sterke aanzuigende werking en inkomstenderving vanwege de eigen bijdrage. Hoewel de formele monitor pas na de zomer verwacht wordt, krijgen wij hierover zeer veel signalen van gemeenten. De aanzuigende werking wordt vooral veroorzaakt door de aanvragen voor huishoudelijke hulp vanuit de hogere inkomensgroepen. Het zijn vaak aanvragen van mensen die het zelf goed kunnen organiseren en betalen (en dat vaak eerder ook zelf deden). Het gaat om aanvragen die gemeenten, binnen de huidige wet, niet kunnen afwijzen. Gemeenten zien dat aanbieders, met de toegenomen vraag, moeite krijgen met het kunnen inzetten van voldoende medewerkers. Aanbieders geven steeds vaker aan dat hun inzet bij inwoners die voorheen zelf hun ondersteuning regelden en betaalden, ten koste gaan van ondersteuning aan inwoners (uit lage inkomensgroepen) die dat niet kunnen.

   Wij roepen u op er bij de minister op aan te dringen het abonnementstarief te heroverwegen. Gemeenten vinden het nog steeds een verkeerde maatregel. Als u het abonnementstarief steunt, dan is het niet meer dan fair dat u de minister opdraagt ervoor te zorgen dat gemeenten volledig en zonder terughoudendheid worden gecompenseerd en kunnen beschikken over aanvullende sturingsinstrumenten.

   Problemen bij het CAK
   Ondanks de grote bezwaren van gemeenten tegen het abonnementstarief, heeft de kamer er eerder voor gekozen dit toch te implementeren. Het CAK kampt nu met problemen bij het innen van het abonnementstarief. Daardoor krijgen de Wmo-cliënten straks stevige verzamelfacturen van het CAK. Dit zal juist bij de kwetsbare groepen met lagere inkomens (het grootste deel van de Wmo-cliënten) voor betalingsproblemen zorgen. Zij worden hierdoor financieel nog kwetsbaarder. Om verdere last voor inwoners te beperken zullen gemeenten ondanks hun bezwaren hun deel van de implementatie op zich nemen, zodra de problemen bij het CAK zijn opgelost.

   Wilt u er bij de minister op aandringen dat hij er samen met gemeenten voor zorgt dat inwoners geen last krijgen van de problemen bij het CAK?

2. **Lange termijn: Door de vergrijzing staat de organiseerbaarheid en betaalbaarheid van het zorgstelsel staat onder druk. De VNG start met een expertiseteam Reikwijdte Wmo om antwoord te geven op de vraag hoe gemeenten kunnen blijven werken conform de bedoeling van de Wmo. Het veel beter verankeren van (de mogelijkheden om) preventief (te) werken hoort daar zeker bij, net als een minder rigide afbakening tussen de Wmo en WLZ.**

VNG start met het expertiseteam reikwijdte Wmo

Vanuit gemeenten zijn er al langere tijd zorgen over hoe wij de Wmo kunnen blijven uitvoeren en organiseren, zoals deze door de wetgever was en is bedoeld. Door een reeks aan eerdere en meer recente landelijke (Wmo-)maatregelen en jurisprudentie, zijn gemeenten in een financieel risicovolle situatie terecht gekomen. Zonder maatregelen wordt deze financiële situatie in de nabije toekomst slechter. Landelijk zorgbeleid is erop gericht dat meer mensen langer of weer zelfstandig wonen. Het aantal oudere ouderen dat zorg en ondersteuning nodig heeft stijgt sterk de komende jaren. Verhoudingsgewijs kunnen steeds minder mensen een beroep doen op de Wlz en worden niet meer genomen in een verzorgings-, of verpleeghuis.

Het aantal mensen dat vervolgens een beroep doet op de gemeenten stijgt. Er zal ook langer een beroep gedaan worden op de ondersteuning vanuit gemeenten. Het probleem is nu dat gemeenten hiervoor te weinig middelen uit het gemeentefonds hebben en dat gemeenten zelf (met de huidige wetgeving) te weinig kunnen sturen op de toegang tot en het gebruik van de ondersteuning. Naast het 'zorgvraagstuk' speelt vanzelf ook het vraagstuk van het geschikt wonen. Hoe krijgen wij In Nederland een woningvoorraad die rekening houdt met de ouder worden bevolking?

De vraag hoe gemeenten de Wmo kunnen blijven uitvoeren en organiseren zoals bedoeld en wat gemeenten daarvoor nodig hebben, moet snel worden beantwoord. Met dit vraagstuk voor ogen is vanuit de VNG het expertise team "Reikwijdte rol gemeenten in de Wmo t.a.v. oudere inwoners met een zorgvraag" ingericht. Experts vanuit gemeenten en het veld gaan samen aan de slag met de centrale vraag*: "Geef aan welke handelingsperspectieven gemeenten (nodig) hebben om de zorg en ondersteuning aan (oudere) inwoners te kunnen blijven uitvoeren conform de oorspronkelijke bedoeling van de Wmo".* Wij roepen het rijk op om samen met gemeenten te voorkomen dat de inwoners die de ondersteuning het meest nodig hebben deze niet meer kunnen krijgen. Daarvoor zijn keuzes nodig. Begin oktober zal het expertiseteam het advies opleveren aan het bestuur van de VNG.

Wij roepen u op de minister op te dragen gemeenten véel beter toe te rusten met de (sturings)instrumenten die nodig zijn om te werken conform de bedoeling van de decentralisaties. Onze belangrijkste vragen kent u al: stoppen met abonnementstarief of een inkomenstoetsen mogelijk maken, zorg voor nieuwe wettelijke maatregelen om informele zorg te stimuleren, zorg voor betaaltitels voor preventie en consultatie in de Zvw,

Roep kabinet op meer in te zetten op preventie

Als we met z'n allen willen dat mensen zo lang mogelijk vitaal blijven en langer thuis blijven wonen moet er meer aandacht komen voor preventie, gericht op zowel de somatische als mentale en psychische gezondheid. Preventie begint aan de voorkant, oftewel in het domein waar gemeenten actief zijn. Een geschikt huis in een veilige wijk, werk of een zinvolle dagbesteding, inkomsten, sociale contacten, mobiel kunnen zijn: basiselementen om veel zorgvragen te voorkomen en herstel te bevorderen. Door daar meer voor over te hebben kan het Kabinet ook de zorguitgaven beheersbaar houden.
We zeggen hier overigens niet mee dat preventie een exclusieve verantwoordelijkheid is van gemeenten. Preventie loont het meest als een keten door alle domeinen heen. Er gebeurt echter te weinig. Niet omdat men niet wil, maar om tot preventie te komen, zijn investeringen op voorhand nodig en daar wringt de schoen.

Wij roepen u daarom op het kabinet aan te sporen om:
1. Meer in te zetten op preventie door te zorgen voor een stevig gefundeerd sociaal domein.
2. Betaaltitels voor consultatie en overleg te verankeren in de Zvw, zodat professionals uit de verschillende domeinen met elkaar kunnen afstemmen en elkaar kunnen raadplegen om te voorkómen dat iemand onnodig in zorg komt en niet pas als iemand al in een DBC zit.

Minder rigide afbakening tussen stelsels
Het streven om mensen zoveel mogelijk thuis te laten wonen wordt breed gedeeld. Het leidt er echter toe dat de scheidslijn tussen Wmo en Wlz vager wordt. Gemeenten houden hun zorgen over toegang tot de Wlz. Zo lang mensen mogen weigeren een Wlz-indicatie aan te vragen - meer gebaseerd op zorgen over de eigen bijdrage dan op hun zorgvraag - zullen de wijkverpleging en de Wmo deze (te) zware zorg moeten opvangen. Dat trekt een zware wissel op de capaciteit aan beide kanten. Daar komt bij dat de Wmo niet is toegerust op deze zware vormen van zorg, maar op het bevorderen van zelfredzaamheid. Gemeenten vrezen voor onverantwoorde situaties.

Dat de wetten nu niet goed aansluiten zien we bijvoorbeeld bij de eigen bijdrage systematieken. In de praktijk zorgt dat bijvoorbeeld voor problemen bij geclusterde woonvormen. Een geclusterde woonvorm is een tussenvorm tussen wonen thuis en in een instelling. Deze woonvorm is belangrijk voor de doelstellingen van Langer Thuis. In zo'n woonvorm verblijven mensen met zowel een Wmo- als een Wlz-indicatie. Zij ontvangen vaak vergelijkbare voorzieningen maar betalen verschillende eigen bijdragen. Dat wringt.

Wilt u het kabinet oproepen om de afbakening tussen de twee stelsels minder rigide te maken, zodat er een vloeiender overgang ontstaat, zodat mensen de juiste zorg en ondersteuning ontvangen?